

Gula - alegória *obžerstva*; jeden zo *siedmich smrteľných hriechov*; pozri *Cnosti a neresti*

Hall v súvislosti s heslom *peklo*: muky zatratencov sú primerané povahe ich hriechov; v 12. a 13.st. je snaha obmedziť trest na tých, ktorí sa previnili *lakomosťou* (kľčovito zvierajú mešce na peniaze zavesené okolo krku) a *žiadostivosťou* ako ženy s hadmi a ropuchami zavesenými na prsiach a lone; neskoršie sú *chlipníci* mučení démonmi, hádzaní do plameňov, zvrhlíci otáčaní na ražni, pažravci váľaní v špine alebo démonmi nútení jesť nepožiteľné jedlo; *atribútom* obžerstva je *prasa*; pozri *nenásytnosť*

Žiadostivosť, obžerstvo a barbarstvo (vlys rímsy kostola v Landes, Abbey d'Artois, Francúzsko)

H. Aldegrever: Sedem nerestí - Gula (1552)

G. Pencz: Sedem smrteľných hriechov - Gula (16.st.)

P. Brueghel St.: Obžerstvo

P. Brueghel st.: Krajina Cockaigne. Krajina peciválov (16.st.)

P. Galle: Gula (rytina z cyklu Sedem smrteľných hriechov, 16.-17.st.)

P. Cadmus: Sedem smrteľných hriechov – Gula (vaječná tempera, 1949)

Gula - v preklade – „veľká“; *mezopotámska* (sumerská, babylónsko-akkadská) bohyňa lekárstva a *patrónka* lekárov (pozri *bohovia lekárstva*); manželka boha *Ninurtu*; označovaná za veľkú lekárku, ktorá iba dotykom ruky kriesila *mŕtvych*; jej posvätným zvieraťom bol *pes*

gul'a (tvar) - v časoch rímskeho cisárstva jeden z *atribútov* bohyne šťastia *Fortuny* (postava bohyne stojacej na guli symbolizuje neistotu); symbolickému významu gule zodpovedá *kruh*; pozri *Nemesis*, *Inconstantia*; *perla*, *jablko* (Biedermann); *žaba*, *zem* (Baleka); *karašiši/psolev/Budhov pes*; *hemisféra/pologuľa*, *kalota* 1; *klenba sférická*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*; *geometria*, *matematika*, *Aion* (boh)

Biedermann v súvislosti s heslom *jablko*: na antickej *minci* sa zachoval obraz troch gúl predstavujúcich tri svetadiely známe v časoch cisára Augusta (*Ázia, Afrika, Európa*; pozri *rímske mince*)

Novák v súvislosti s heslom *guľa kamenná*: kým v bezťažovom stave sa do podoby gule samovoľne zhľukujú nielen kvapaliny, ale aj pevné čiastočky, v gravitačnom poli je spontánny vznik sférického javu takmer nemožný; nie náhodou antickí filozofi považovali tento tvar za božský

https://www.google.sk/search?q=crystal+ball+in+arte&espv=2&biw=1841&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjBwo6904XKAhUF1hQKHf1bApsQsAQIGQ#imgrc=HCnmVE2r_J5KSM%3A

C. Visscher: Panoráma v ohni. Aeneas vynáša z horiacej Tróji svojho otca Anchisesa (17.st.)

B. Beham, H. S. Beham: Temperantia (rytina zo série kardinálne cnosti, 16.st.)

A. Veselý: Vstup do zákona (2009)

guľa kamenná - Novák (Putovanie po najväčších záhadách Slovenska): obrovské kamenné gule vzniknuté v usadených horninách geológovia našli síce vzácne, ale v mnohých lokalitách po celom svete; málo sa vie, že náznaky tohto javu sú zjavné aj na Devínskej kobyli pri Bratislave; geológovia nie sú jednotní pri pokusoch detailne vysvetliť príčinu tohto javu, lebo guľa je tvar v prírode veľmi vzácny, aspoň na povrchu planét, kde pôsobí gravitácia; kým v beztlakovom stave sa do podoby gule samovoľne zhľukujú nielen kvapaliny, ale aj pevné čiastočky, v gravitačnom poli je spontánny vznik sférického javu takmer nemožný; nie náhodou antickí filozofi považovali tento tvar za božský; vysvetlenia sú zatiaľ nedostatočné: kryštalizácia v naplavenej hornine, postupné

obrusovanie morským príbojom, nabaľovanie horniny pri opakovanom zavodňovaní a vysúšaní, kotúľaním žeravej lávy po svahoch sopiek, konkrécie vzniknuté v usadeninách geologickými pochodmi; záhadou ostávajú kostarické gule z tvrdej *žuly*; zvyčajne sa usudzuje, že v tomto prípade ide o ľudský zásah do kameňa, ktorý má nejakú súvislosť s kultom mŕtvych; podľa vedcov fantastov je rozmiestnenie gúl na zemi akýmsi zrkadlovým obrazom hviezdnej oblohy; do skupiny guľovitých objektov patria aj ďalšie, napr. *vápencové* kamenné gule v megalitických chrámoch na Malte (pozri *megalit*) alebo čierna kamenná guľa, ktorá poidľa povesti bola nájdená v základoch jedného domu v pražskej Mosteckej ulici

guľa krištáľová - *krištáľová guľa*

guľa sveta - *glóbus*; pozri *pustovník*

guľaté štetce - *štetce guľaté*

gulôčkové pero - *pero gulôčkové*

Guldan František - (*1953); pozri *slovenskí maliari*

F. Guldan: Bez názvu I (1995)

F. Guldán: Bez názvu II (1995)

Gullinkambi - v starej nórcine *Zlatý hrebeň*; v severskej mytológii kohút; spolu s obrom *Heimdallom* strážil dúhový most *Bifröst* vedúci k obydliam bohov; v básni *Völuspá* obsiahnutej v *Próze Edda* z 13.st., je jedným z troch *kohútov*, ktorých kikirikanie bolo znamením začiatku udalostí *Ragnarök*; zvyšné dva kohúty sú *Fjalar*, ktorý žil v lese *Gálgviðr* a nemenovaný kohút červeno-čiernej farby, ktorý žil v *Helu*; pozri *zvieratá v severskej mytológii, mytologické prasatá*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Gullinkambi>

Gullinabursti - v starej nórcine – „Zlaté štetiny“ alebo „Zlatá hriva“; v *severskej mytológii* zlatý kanec, ktorého štetiny vydávali takú žiaru, že kadiaľ bežal, nenastala noc ani vo svete temnôt; vytvorili ho bratia škriatkovia *Brokk* a *Sindrim* v rámci stávky s bohom *Lokim*; bol to darček pre boha *Freya*, ktorý na ňom mohol jazdiť po nebi, zemi i po vode, bez toho aby ho akéhokoľvek zviera (snáď okrem *Odinovo* žrebca *Sleipniho*) dokázalo dohnať; za *Gullinbursta* mohol *Frey* tiež zapriahnuť voz, čo urobil, keď išiel na pohreb boha *Baldura*, syna boha *Odina* a bohyně *Frigg*; druhou príležitosťou, kedy mal byť *Gullinabursti* použitý bol *Ragnarök*; pozri *zvieratá v severskej mytológii, mytologické prasatá*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Gullinbursti>

https://en.wikipedia.org/wiki/Gullinbursti#/media/File:Freyr_by_Johannes_Gehrts.jpg

Gulltoppr - v starej nórčine – „Zlatá hriva“; v *severskej mytológii* je spomínaný v súbore poém Edda, kde je koňom Odínovho syna, boha Heimdallrema; pozri *kone v severskej mytológii*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Gulltoppr>

Gulon/Jerff /Vielfras - *www*: *monštrum* známe predovšetkým v Škandinávii, vo Švédsku známe pod menom Jerff, čo neznamená, že ho nepoznali ľudia v Holandsku alebo Nemci, ktorí mu hovorili Vielfras; občas sa stáva symbolom nenásytosti (pozri *Cnosti a Neresti; Obžerstvo/Gula*); keď sa cíti prežraté, vtisne sa medzi dva stromy, vyvrhne zhltnutú korisť, aby ju mohlo zožrať ešte raz; niektorí opisujú Gulona ako veľkého leva a polovičnú *hyenu* s ostrými pazúrami a *líščím* chvostom, iní ako veľmi veľkého psa s mačacou tvárou, dlhými hnedými chlpmi; pozri *bestiár; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; monštrum*

Gulon (drevoryt z Histórie štvornohých zvierat a hadov od Edwarda Topsella, 1658)

gum - *ambrové drevo*, stredne ťažké a tvrdé *drevo* svetločervenej farby s tmavšími pásmi zo stromu Liquidambar styraciflua; používané k výrobe *nábytku*

guma - zaschnutá šťava stromov; pozri *klovatina, guma arabská, tragan*

guma arabská - *arabská guma/gummi mimosae*

gumiguta - *gamboge*; žltý stromový *glej* (zo stromu Garcinia); užívaný s obľubou v 17.st. flámskymi maliarmi na žlté *lazúry*; ako *pigment* prvý raz pripravená v 19.st.; v *pojidlách olejových* a *olejovo živcových* je stála, v *akvarelu* na svetle bledne; spolu s *dračou krvou* a *šelakom* je súčasťou *zlatej lazúry*; jedovatá!; pozri *farbivo organické*

gummi mimosae - *arabská guma*

gumotlač - *flexografia*; gumová tlačová doska pre *tlač* z výšky z lisovanej a súčasne vulkanizovanej stereomatrice riedkymi farbami; pozri *tlač*

gumotlačové farby - *farby gumotlačové*

gumotypia - zhotovovanie tlačových foriem pre *tlač* z výšky

Gumpoldova legenda o sv. Václavovi - románsky *rukopis* vzniknutý pred 1006 vo Wolfenbüttelu; napísaný a vyzdobený (pozri *iluminácia*) na podnet knažnej Emy, ženy českého kniežat'a Boleslava II.; pozri *legenda, dielo literárne; románsky sloh* (Baleka)

Gundaforus - pozri *apoštol Tomáš*

Gundestrupský kotlík - *kotlík z Gundestrupu*

Gungni - tiež Gungnir; v starej nórčine – „hojdavý, klátivý“; v *severskej mytológii* (Poetická Edda, 13.st.), magický oštep vyrobený škriatkami nazývanými *Synovia Ívaldiho* pre boha Odína; Odínovi ho

daroval boh *Loki*, ako jeden z troch darov bohom, keď sa usiloval vyhrať sádku so škriatkom *Sindrim* a jeho bratom *Brokkom*; mágia oštepú bola v tom, že nikdy neminul stanovený cieľ; jednako len nebol pri *Ragnaröku* dostatočne mocný, aby zabil strašlivého vlka *Fenriho*, syna *Lokiho*; možno to bol práve oštep *Gungnir*, ktorý vrhol *Odin* a začal vojnu s *Vanmi*; vo Wagnerovej opere *Prsteň Nibelungov* (1848-1874) oštep je vyrobený zo stromu sveta *Yggdrasil* a je na ňom vyryté, v čom spočíva *Wotanova* (*Odinova*) sila; pozri *objekty severskej mytológie*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Gungni>

Neznámy autor: Odin s kopijou Gungni a havranmi Huginn a Muninn (ilustrácia, 19.-20.st.)

Gunnar - Gunnar meno kráľa *Guthera* vo **Völsungasaga**; Gunnar je synom kráľa *Gjúka* a *Grimhild*, bratom *Hogni* a *Guttorma* a sestry *Gudrun*; je manželom valkýry *Brynhild* (*Brunhildy*), ktorú mu pre neho získal *Sigurd* očarovaný elixírom zabudnutia; *Sigurd* mu valkýru nielen priniesol cez plamene, ktoré Gunnar nemohol prekonať, ale zastúpil ho aj na lôžku, aby valkýru zbavil panenstva a magickej sily, po ktorej si ju mohol podrobiť; v pozadí mytologickej postavy Gunnara je burgundský kráľ z 5.st. menom *Gundahar* (lat. *Gundaharius*, gréc. *Gyntiaros*), tiež známy ako *Gundohar*, *Gundihar*, *Gundichar*, *Gunthahar* a *Guntiar* (†436); *Gundaharove* burgundské kráľovstvo bolo zničené Rimanmi, on sám padol a zvyšky jeho bojovníkov presídlili Rimania na hornú *Rhonu*; udalosti okolo zničenia prvého burgundského kráľovstva a smrť *Gundahara* možno považovať za najstaršie historické jadro *niebelungovských ság* (pozri *niebelungovské tradície*);

<https://en.wikipedia.org/wiki/Gunther>

Gunther - v *Prsteni Nibelungov* je *Gunter* kráľom *Gibichovcov*, oblasti okolo *Rýna*; je synom kráľa *Gibicha* a *Grimhilde*, bratom *Gutrune* a nevlastným brat *Hagena* (syna škriatka *Albericha* a *Grimhilde*); podľa návodu Ištivého *Hagena* dal *Siegfriedovi* nápoj lásky, aby zabudol na svoju milenkú *Brünnhildy* a zamiloval sa *Gutrune*; očarovaný *Siegfried* súhlasí, že získa *Brünnhildy* pre *Gunthera*; za použitia prilby *Tarnhelm* *Siegfried* zmení svoju podobu na *Guntherovu* (pozri *premena – mágia*) a vynesie z plameňov *Brünnhildy*, lebo *Gunther* by nebol toho schopný; pritom si zobral od *Brünnhildy* čarovný prsteň; rovnako *Gunthera* zastúpi na jej lôžku; tým, že *Brünnhildy* bola pripravená o panenstvo (čomu sa zdráhala, lebo by prišla o svoju magickú silu

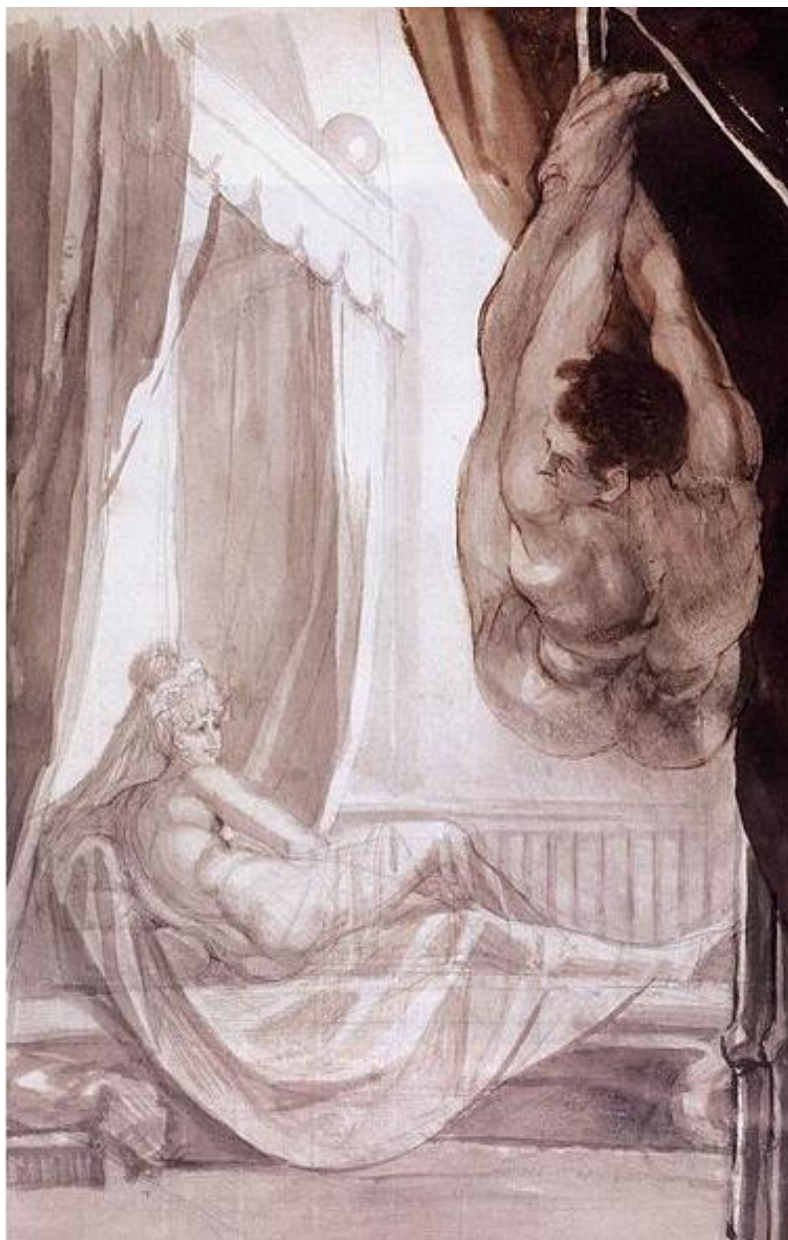
valkýry) ju Gunther mohol premôcť; keď však Brünnhildy po svadbe zistila počas hádky s Gutrune podvod a navyše videla na Siegfriedovej ruke prsteň, presvedčila Gunthera, aby dal Siegfrieda zabiť; Hagen súhlasil s tým, že to urobí, lebo plánoval získať čarovný prsteň; Siegfried zomrel zabitý na lôžku; Gunther ale zabil Hagen, keď sa snažil prsteň získať; tým sa naplnilo opäť *Alberichovo prekliatie*, že prsteň prinesie nešťastie tým, ktorí sa stanú jeho vlastníčkmi; vo *Völsungasaga* Gunther vystupuje pod menom *Gunnar*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Gunther>

<http://walkurepedia.wikia.com/wiki/Gunther>

J. H. Füssli: Kriemhilda ukazuje Guntherovi prsteň Nibelungov (1807)

J. H. Füssli: Brunhilda pozoruje Gunthera (ilustrácia k Prsteni Niebelungov, 1807)

Gunst Pieter van - (†1732); tiež Pieter Stevensz van Gunst alebo Petrus Stephani; holandský kresliar, rytec v medirytine a grafik, aktívny v Amsterdame, Londýne (1704) a holandskom meste Nederhorst (1730-1731); Van Gunst produkoval množstvo rytín, najmä portréty, vrátane kópií diel od *Anthoni van Dyck*

https://en.wikipedia.org/wiki/Pieter_van_Gunst

P. van Gunst: Vstup [Alexandra Veľkého] do Babylonie (rytina, pred 1724)

- Guptovci** - indická dynastia (r. 300-600), ktorá mala centrum svojej ríše v severnej Indii; vystriedala dynastiu Kušanov, zaslúžila sa o rozšírenie hinduizmu; obdobie jej vlády, ukončené vpádom Hunov, je označované za *zlatý vek indického umenia* a počas vlády Čandragupty II. (375-414) a Kamáragupty I. (414-455) vrcholí *budhistické umenie*; pozri *indické umenie*, *hinduistické umenie*
- gurjun** - stredne tvrdé, ťažké drevo červenohnedej farby s rovnomernou štruktúrou, príjemnou arómou; z tropických stromov Dipterocarpus alatus, D. pilosus, D. grandiflorus
- Gurk Eduard** - (†1841); rakúsky maliar a grafik, ktorý pracoval pre Habsburský dvor v službách cisára Františka I. a Ferdinanda I.; bol obzvlášť dobre známy ako akvarelista

https://de.wikipedia.org/wiki/Eduard_Gurk

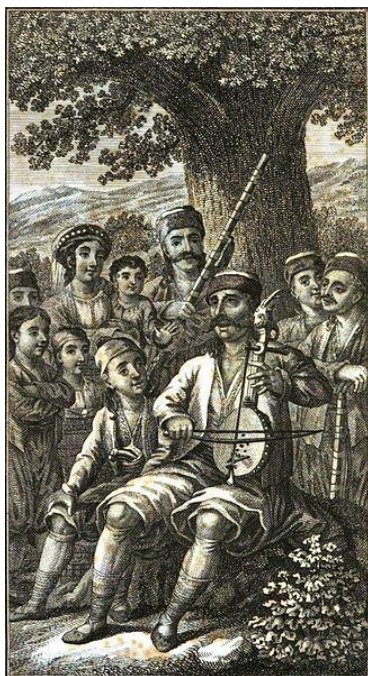
E. Gurk: Príchod korunovačného sprievodu Karolíny Augusty do Dómu svätého Martina v Bratislave 25. septembra 1825 (kolorovaná akvatinta, 1825)

E. Gurk: Cisárska návšteva v Tepliciach (akvarel, 1836)

gurumukhí - slabičné *písmo* vytvorené v 16.storočí v severozápadnej Indii, používané pre panžábštinu

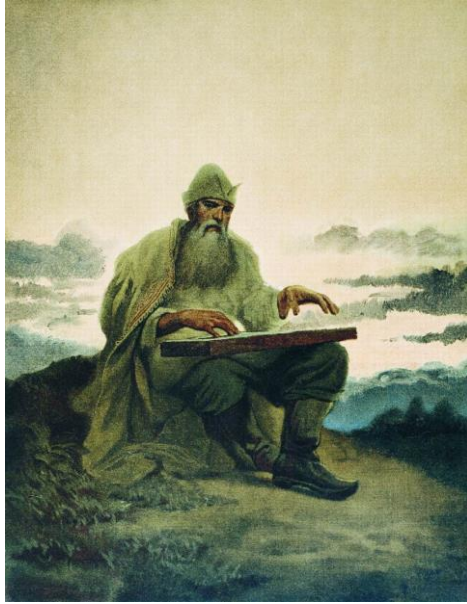
gusle - srb. рѣсље/gusle, albán. lahuta, bulh. рѣсља/gusla; tradičný balkánsky sláčikový strunový nástroj s jednou alebo dvomi strunami; názov pochádza zo spoločného slovanského slova, ktoré označovalo strunový hudobný nástroj; gusle sa veľmi podobajú na arabský nástroj *rabáb*, ktorý sa používal v Osmanskej ríši; na gusle sa nehrá sólo, ale hra sprevádza hlas hráča zvaného guslar, ktorý spieva alebo rozpráva tradičné piesne, balady a legendy; pozri *hudobné nástroje strunné*

Hercegovina speva na gusle. Vuk Stefanović Karadžić (1823)
Djordje Jovanovic: Slepý guslar. Filip Visnjic (1904)

V. M. Vasněcov: Guslari (1899)

V. G. Swarz: Guslar (19.st.)

A. Schönn: Odpočívajúci cigáni (19.st.)

I. Bilibin: Sadko (ilustrácia, 1903)

gustaviánske rokoko - švédske *rokoko* z čias vlády Gustáva III.

Gutai/skupina Gutai - japonsky 具体 – „stelesnenie“; prvá radikálna, povojnová skupina v Japonsku; založená maliarom Jiro Yoshihara v Osake r. 1954 ako odpoveď na reakčný umelecký kontext doby; pozri *skupina*

http://en.wikipedia.org/wiki/Groupe_Guta%C3%AF

Gutenbergova tlač - tlač J. Gutemberga, ktorý je považovaný za vynálezcu *kníhtlače*; tlač nemá jeho meno, rok vydania a iba na základe rozborov sa dá rozlíšiť od tlače J. Fusta a P. Schöffera; za najstaršiu Gutenbergovu tlač považovaný zlomok *Posledného súdu* (*Sibylna predpoveď*), vytlačený počas pobytu v Štrasburgu 1440-1444; do raných čias patria aj *typograficky* nevycibrené tlače *donátov* a *kalendárov* (nejednotný typ písma, veľkosť, konštrukcia, nepokojné stránkové zrkadlo); z výnosu tejto tlače financovaná 42 riadková *Biblia* (1452-1455; pozri *Biblia Gutembergova*); vedľa donátov (A. Donat: *Ars minor*, zlomok, 1452-1456, pergamen, Gutenbergove múzeum, Mohuč), vydával aj kalendáre (Astronomický kalendár, 1457-1458), modlitby a odpustky; Gutenberg tlačil v Moháči v dvoch dielnach, z ktorých lepšie vybavená bola v Humprechthofe (*donáty, kalendáre, drobná tlač*; prišiel o ňu v spore so svojím spoločníkom J.Fustom) a menej vybavená dielňa v Gutenberghofe (tlač 42 riadkovej biblie); nakoniec Fust prevzal aj tlač takmer hotovej biblie; Gutenberg vynášiel stroj na odlievanie voľných liter, určil vhodnú zmes kovu, vynášiel spôsob rytia razidiel pre odlievacie formy, objavil zloženie *tlačiarenskej farby* a konštrukciu tlačiarenskeho *lisu*, rovnako ako určil najúčelnejší pracovný postup; jeho objav rozšírili pomocníci v Moháči, Bambergu, Kolíne n. Rýnom, Ulme, Augsburgu, Norimbergu, Bazileji (Jan Frobenius zaviedol v Nemecku *latinku*), v Ríme a Benátkach (Jenson vytvoril *antikvu*), Paríži (Robert Estienne), Antverpách (Krištof Plantin); kníhtlač v Gutembergovom období zastihla spoločnosť, v ktorej bola 90% negramotnosť, takže spočiatku z jeho vynálezu mohla ťažiť iba elita (Bergdolt)

Neznámy autor: Tlačiar pracuje na Gutenbergovom tlačiarenskom lise z 15.st. William Caxton ukazuje vzorky svojej tlače kráľovi Edwardovi IV a kráľovnej (rytina, 1877)

Gutenberg (tlač): Lov veľrýb (drevorez z „Cosmographie Universelle“, 1574)

tzv. **Gute Stube** - pozri gýč (Geržová)

sv. **Guthlac** - (†714); kresťanský svätec z grófstva Lincolnshire v Anglicku; je zvlášť uctievaný v močiaronch východného Anglicka; ako mladý muž bojoval v armáde Aethelred Mercia a následne sa stal mníchom v kláštore v Derbyshire vo veku 24 rokov; Guthlac si postavil malú modlitebňu popri vyplienenej mohyle na ostrove a žil tam po zvyšok svojho života až do svojej smrti; jeho zbožný a asketický život bol známy v krajine a mnoho ľudí za ním chodilo hľadať duchovné vedenie; 8.st. latinský spis Vita Sancti Guthlaci popisuje vstup démonov do Guthlacovej cely; pozri *kresťanskí svätci*

<http://britishlibrary.typepad.co.uk/digitisedmanuscripts/decoration/page/4/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Guthlac_of_Crowland

https://en.wikipedia.org/wiki/Guthlac_of_Crowland

Sv. Guthlac z Crowlandu sužovaný démonmi sa bráni bičom sv. Bartolomea (iluminácia zo Života sv. Guthlaca, 1175-1215)

Sv. Guthlac vyháňa démona z Ecgga (iluminácia zo Života sv. Guthlaca, 1175-1215)

Sv. Guthlac z Crowlandu ženie bičom sv. Bartolomea démonov do pekla (iluminácia zo Života sv. Guthlaca, 1175-1215)

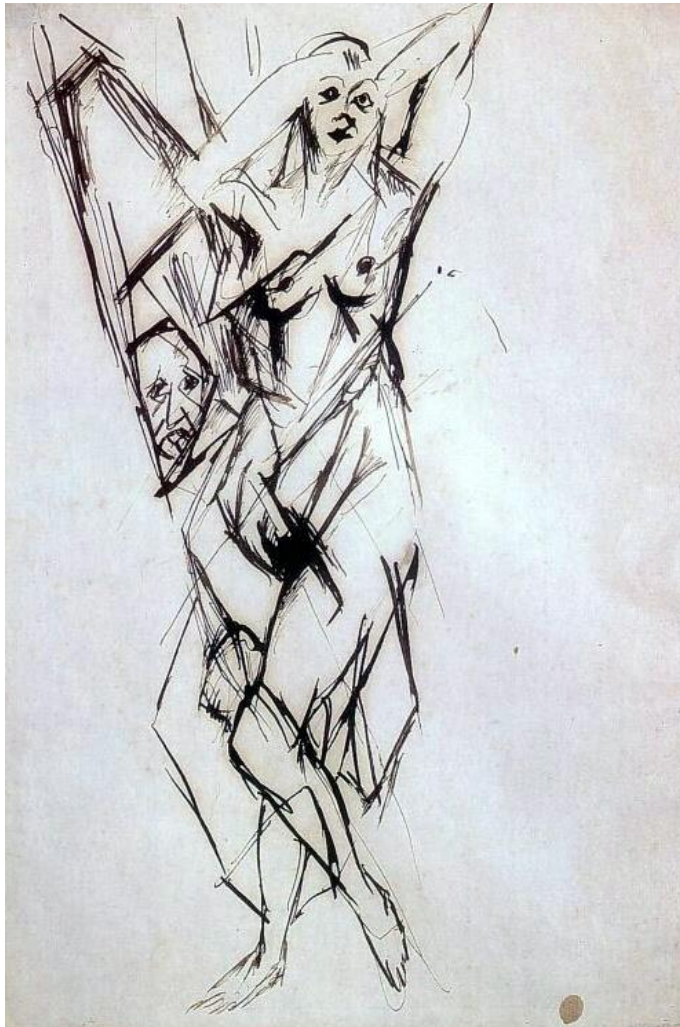

Sv. Guthlac vybuduje kaplnku na Crowlandu (iluminácia zo Života sv. Guthlaca, 1175-1215)

J. Sadeler I: Sv. Guthlac pustovník (16.st.)

Gutfreund Otto - (†1927); český sochár; pozri *kubofuturizmus*

O. Gutfreund: Zuzana a starší (1912-1913)

Gutiérrez Juan Simón - (†1718); španielsky barokový maliar; narodil sa v meste Medina Sidonia v Andalúzii; keď sa presťahoval do Sevilly, stretol *B. E. Murilla*, ktorý sa stal jeho učiteľom; Gutiérezove práce sú úzko závislé od štýlu maľby jeho učiteľa

J. S. Gutiérrez: Svätá rodina (1680)

Gutrune - meno *Gudrun* v *Prsteni Niebelungov*; je sestrou *Gunthera* a nevlastnou sestrou *Hagena*; Gunther, pán Gibichungov, sedí na tróne a jeho nevlastný brat a hlavný minister Hagen mu radí nájsť manželku pre seba a manžela pre svoju sestru Gutrune; navrhne *Brünnhildy* pre Gunthera a *Siegfrieda* pre Gutrune; navrhuje Gutrune, aby mu dala svoj elixír, po ktorom Siegfried zabudne na Brünnhildy a zamiluje sa do nej; pod vplyvom elixíru Siegfried vyhral boj Brünnhildy s Guntherom (podmienkou, aby sa vydala bol čestný súboj s mužom, za ktorého sa mala vydať a pripraviť sa o svoju magickú moc *valkýry*); Gunther a Gutrune súhlasili s nadšením s týmto plánom; Siegfried sa objaví v hale Gibichovcov a snažil sa stretnúť Guntherom; Gunther oplýva pohostinnosťou a Gutrune mu podáva nápoj lásky; netušiac podvod, Siegfried zabudol na Brünnhildy a ich lásku; stráca pamäť na Brünnhildy a zamiluje sa do Gutrune; vo svojom omámenom stave sa ponúka, že pre Gunthera vyhrá manželku; povie mu o Brünnhildy a magickom ohni, ktorý len nebojácny hrdina môže prekročiť; prisahajú si pokrvné bratstvo (Hagen drží roh na pitie, v ktorom mieša ich krv, ale sám nemá odvahu sa pripojiť k prísaha) a odchádzajú k skale, kde je Brünnhildy; medzitým Brünnhildy navštívi jej sestra, Valkýra Waltraute, ktorá jej povie, že Wotan vrátil z putovania s kopijou *Gungnir* rozbitou; Wotan je zdesený nad stratou svojej kopije, pretože mu dáva moc; Wotan si objednal vetvy zo stromu *Yggdrasil*, ktoré obkolesujú *Valhalu*; poslal svoje čarovné havrany špehovať na svete a priviesť mu správy, lebo za súčasného stavu čaká vo Valhale na koniec; Waltraute prosí Brünnhildy vrátiť magický prsteň Rhinemaidens (Rýnskym pannám), pretože kliatba prsteňa je teraz ovplyvňuje ich otca, Wotana; avšak Brünnhildy sa odmieta vzdať Siegfriedovho prejavu lásky a Waltraute odchádza od nej zúfalá; Siegfried prichádza premenený za Gunthera pomocou prilby *Tarnhelm*; tvrdí, že Brünnhildy bude jeho manželkou, a hoci sa Brünnhildy bráni, Siegfried ju premôže, vezme jej magický prsteň z ruky a dá na svoju; Hagen čaká na brehu Rýna, kde k nemu prichádza jeho otec, škriatok Alberich; núti ho prisahať, že zabije Siegfrieda a získa prsteň (o ktorý ho kedysi bohovia pripravili); Siegfried sa vracia do svojej podoby, zatiaľ čo nechal Brünnhildy na lodi s Guntherom; Hagen zvoláva vazalov Gibichungs, aby privítali Gunthera a jeho nevestu; Gunther vedie Brünnhildy, ktorý je prekvapená, keď vidí Siegfrieda; všimne si prsteň na Siegfriedovej ruke

a uvedomí si, že bola oklamaná; muž, ktorý si ju podmanil na skale, nebol Gunther, ale Siegfried premenený na Gunthera; obviní Siegfrieda predovšetkým ako Guntherovho vazala, a tiež z toho, že ju zvedol sám; Siegfried, ktorý si nepamätá, že bol Brünnhildy milencom, prisahá na Hagenovu kopiju, že jej obvinenia sú nepravdivé; Brünnhildy chytí hrot kopije a prisahá, že sú pravdivé (prisaha na zbraň sa chápala, že majiteľ takej zbrane, mal povinnosť ňou zabiť krivoprisažníka); Siegfried potom odvieďol Gutrunu a prizeraúcich sa na svadobnú hostinu, takže Brünnhildy, Hagen, a Günther ostali na brehu sami; hlboko zahanbená Brünnhildy je rozzúrená, Gunther súhlasí s Hagenovým návrhom, že Siegfriede musí byť zabitý, ak má Gunther opäť získať svoje postavenie; Brünnhildy v snahe pomstiť zradu, ktorej sa na nej Siegfried dopustil, sa k nim pripojila a povedala, že Siegfried je zraniteľný na chrbte; Hagen a Gunther rozhodnú náľakať Siegfrieda na poľovnícku výpravu a zavraždiť ho; v lese na brehu Rýna sa Siegfried oddelí od lovcov; Rýnske panny sa vynoria z rieky a prehovárajú ho, aby vrátil prsteň, ktorý prináša prekliatie; Siegfried sa smeje, že radšej zomrie, ako by sa mal báť o svoj život; panny sa vzdialia a predpovedajú, že Siegfried zomrie a že dedičom prsteňa bude žena, ktorá sa k nim bude správať spravodlivejšie; Siegfried sa vrátil k lovcovi, kde je i Gunther a Hagen; porozprával im o dobrodružstvách svojej mladosti; Hagen mu dal iný lektvar, ktorá obnovil jeho pamäť; spomenul si, ako objavil spiacu Brünnhildy a prebudil ju bozkom; v tej chvíli ho Hagen bodne ho do chrbta svojou kopijou; keď ostatní v hrôze prizerajú, Hagen vysvetľuje, že sa pomstil za krivú prisahu na svoju kopiju a potom pokojne odišiel do lesa, Siegfried umiera v spomienke na bozk Brünnhildy; Gutruna čaká Siegfriedov návrat a je zdrvená, keď jej prinesú Siegfriedovu mŕtvolu; Gunther viní zo Siegfriedovej smrti Hagena, ktorý odpovie, že to bol trest za krivú prisahu a že jeho prsteň mu patrí ako dobyvateľovi; apeluje na ostatných na podporu svojho tvrdenia; keď Gunther vytiahne svoj meč, Hagen ho zabije; keď však Hagen sťahuje prsteň zo Siegfriedovej ruky, tá sa hrozivo zdvihne a Hagen ustupuje od strachu; Gutruna je zo začiatku nahnevaná na Brünnhildy, ale neskôr pochopí Hagenov podvod a uzná, že Brünnhildy bola skutočnou nevestou Siegfrieda; Brünnhildy vydáva príkazy k postaveniu obrovskej pohrebnej hranice pri rieke; povie Rýnskym pannám, že prsteň im bude vrátený očistený od prekliatia ohňom; potom vysadne na koňa a skočí do plameňov pohrebnej hranice; Loge pošle Wotanove havrany s úzkostlivo vytúženou zvesťou, že kľatba prsteňa bola zrušená, lebo sa dostal tam, kam patrila, do Rýna; oheň zapálil sálu Gibichungs, ktorá sa vznietila a zrútila; Rýn pretiekol z brehov, uhasil oheň a Rýnske panny plávali, aby si zobrali z popola prsteň; Hagen sa pokúsil ich zastaviť, ale stiahli ho so hĺbkou a utopili; pozri *Gudrun*, *Kriemhilda*, *Prsteň Niebelungov (magický)*; *Prsteň Niebelungov (opera)*

<https://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6tterdaemmerung>

<http://walkurepedia.wikia.com/wiki/Gutruna>

guttae - kvapky; plastický ornament na gréckych antických doskách-mutuli; v barokovom, empírovom a i. ostení; pozri *regulae*

gvaš - z tal. a guazzo – „mláka, voda“; *gouache*; maliarska technika príbuzná vodovým farbám, s väčším obsahom arabskej gummy a bieloby; krycia schopnosť gvašu a matný povrch podobný po zaschnutí pastelou alebo kriede, odlišujú túto vodovú techniku od akvarelu; najkvalitnejšie gvašové farby používajú krycie schopnosti pigmentov (pozri pigmenty krycie), lacnejšie gvašové farby obsahujú prímies bieloby; za podložku slúži biely aj farebný papier, pergamen, textilie, omietka (talianska maľba a guazzo pôvodne maľbou do čerstvo zaschnutej omietky); maliarsky vysoko účinného výrazu možné dosiahnuť pri maľbe do vlhkého podkladu; gvaš používaný v stredovekej knižnej iluminácii a ilustrácii, počas renesancie na študijné kartóny a na lavírovanie kresieb; od 15. st. gvaš používaný na portrétnu miniatúru, ktorá vyvrcholila v 18. st.; v 17. st. gvaš používaný ako podmaľba (C. Lorrain, J. W. Turner); obľúbený aj v 19. st. (Navrátil, Menzel); pre svoje výhody a vlastností, zlučujúce prednosti akvarelu a tempery, si gvašová maľba udržala svoje postavenie aj vo 20. st. (P. Picasso, M. Chagall, B. Vaníček, V. Sedláček J. Želibský); gvaš používaný aj v kombinovanej technike napr. s pastelovou maľbou; pozri *prelínanie farby*, *papier pre kresbu* - JAPONSKÉ PAPIERE, *technika détempe*; *all secco*;

<http://en.wikipedia.org/wiki/Gouache>

F. Brentel podľa rytiny M. Meriana st.: Cloelia uteká pred kráľom Porcenom (gvaš na papieri, 17.st.)

F. Brentel: Krajina s Tobiášom a anjelom (gvaš na pergamene, 1625)

P.-A. Baudouin: Četba (gvaš, 1760)

M. E. Andriolli: Kadiaľ sa vrátiť do Litvy (tuš, gvaš, 1892)

F. Defregger: Portrét cigánskeho chlapca (gvaš, 1873)

Ľ. Zelina: Klaun (gvaš, 1979)

K. Sokol: Podivuhodné stretnutie (gvaš, 1976)

gvašové farby - najkvalitnejšie gvašové farby používajú krycie schopnosti *pigmentov* (pozri *pigmenty krycie*), lacnejšie gvašové farby obsahujú prímes *bieloby*; základné farby:

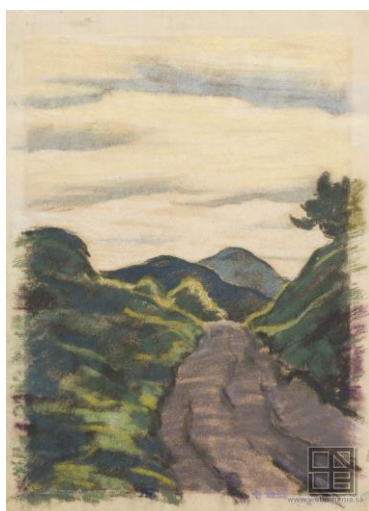
kadmium žlté
kadmium červené
ultramarín modrý
umbra prírodná
zeleň tyrkysová
oker svetlý
bieloba stála

gvašové pigmenty - *pigmenty gvašové*

gvašové pojidlá - *pojidlá gvašové*

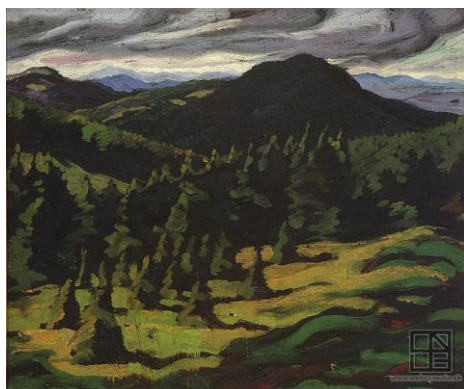
Gwerk Edmund - (†1956); slovenský maliar; maľoval portréty, figurálne a najmä krajinárske diela s námetmi *Banskej Štiavnice* a okolia; významný predstaviteľ slovenského maliarstva v medzivojnovom a povojnovom období; pozri *Kunstverein/Bratislavský umelecký spolok Kunstverein*

<https://www.google.sk/search?q=Gwerk+Edmund&oq=Gwerk+Edmund&aqs=chrome..69i57j0l3.1412j0&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

E. Gwerk: Podvečer (pastel)

E. Gwerk: Stredoslovenská krajina

E. Gwerk: Krajina

E. Gwerk: Výchrica

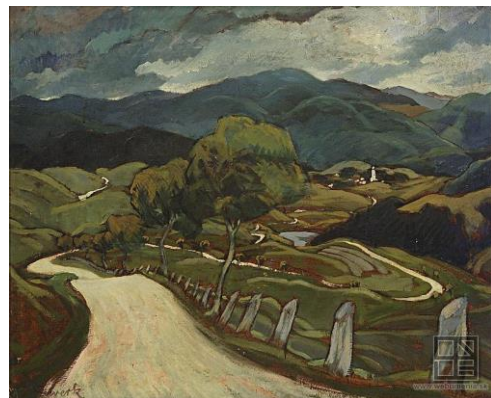
E. Gwerk: Smerom domov
E. Gwerk: Veternô

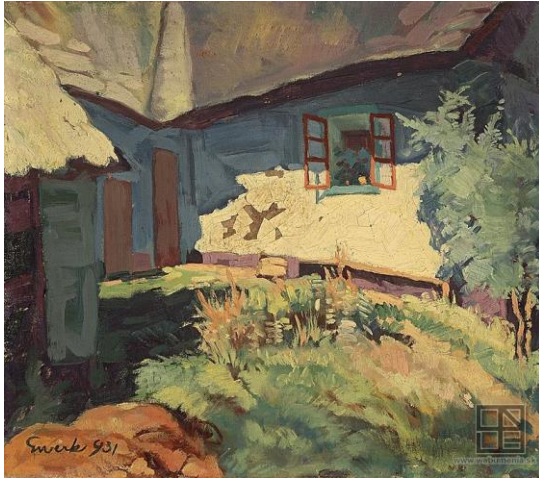

E. Gwerk: Oráčiny
E. Gwerk: Oravské polia

E. Gwerk: Letiace oblaky
E. Gwerk: Hradská

E. Gwerk: Sedliacky dvor

E. Gwerk: Autoportrét

E. Gwerk: Podobizeň herca

E. Gwerk: Po daždi

Gwrach-y- Rhibyn - vo waleštine *čarodejnica hmly*; pozri *waleský folklór*

gyo - jedna z kompozičných foriem *japonskej záhrady*; uvoľnenejšia kompozícia; ďalšími formami sú *shin* (voľne komponovaná krajina) a *so* (nepravidelná kompozícia)

gýč - dielo bez *estetickej hodnoty*, zlého vkusu; výtvor má podobu umeleckého *diela* (obraz, socha, grafický list, kresba), ale svojou podstatou je neumelecký; súbežný jav novovekého výtvarného umenia; za určitých podmienok môže zdanlivo plniť funkciu skutočného umeleckého diela; historicky je vznik gýča podmienený vznikom umeleckého trhu, z ktorého zákonitostí ťaží; mimoriadna prispôsobivosť dopytu nepodloženej umeleckou úrovňou a základným estetickým vkusom; výrobok vychádza z konvenčnej, povrchnej predstavy o skutočnosti; podľa dopytu mení svoju podobu v priebehu histórie: môže byť naturalistický a realistický (obdobie oceňujúce *akademizmus*), abstraktný a technicistický (60. roky 20. st.); gýč môže byť vypracovaný dokonale a profesionálne, rovnako ako bez rešpektu k materiálovým predpokladom a bez technických vedomostí; môže dokonca využívať techniky, ktoré sa priečia kultúrnemu okruhu (obrazy skladané z ľudských vlasov apod.); obdobne historicky podmienený je aj námet gýča, napr. ľúbostný, erotický, vlastenecký, militaristický, náboženský > podaný sentimentálne, pateticky, expresívne, racionálne, často prispôbený aj umeleckým slohom, smerom, školám, jednotlivým umeleckým osobnostiam; gýč rozvinutý najmä v 19.-20. st., jeho rozvoju prispel do veľkej miery aj *amaterizmus* a *diletantizmus*, pohybujúci sa na nejasnej hranici *umenia*; rozboru najmä spoločenských dôsledkov gýča sa trvalo venuje *umelecká kritika* a veda o umení, ktorá objasňuje základné hodnotové meradlo gýča a osobitne upozorňuje na zmyslovo obsahovú kvalitu

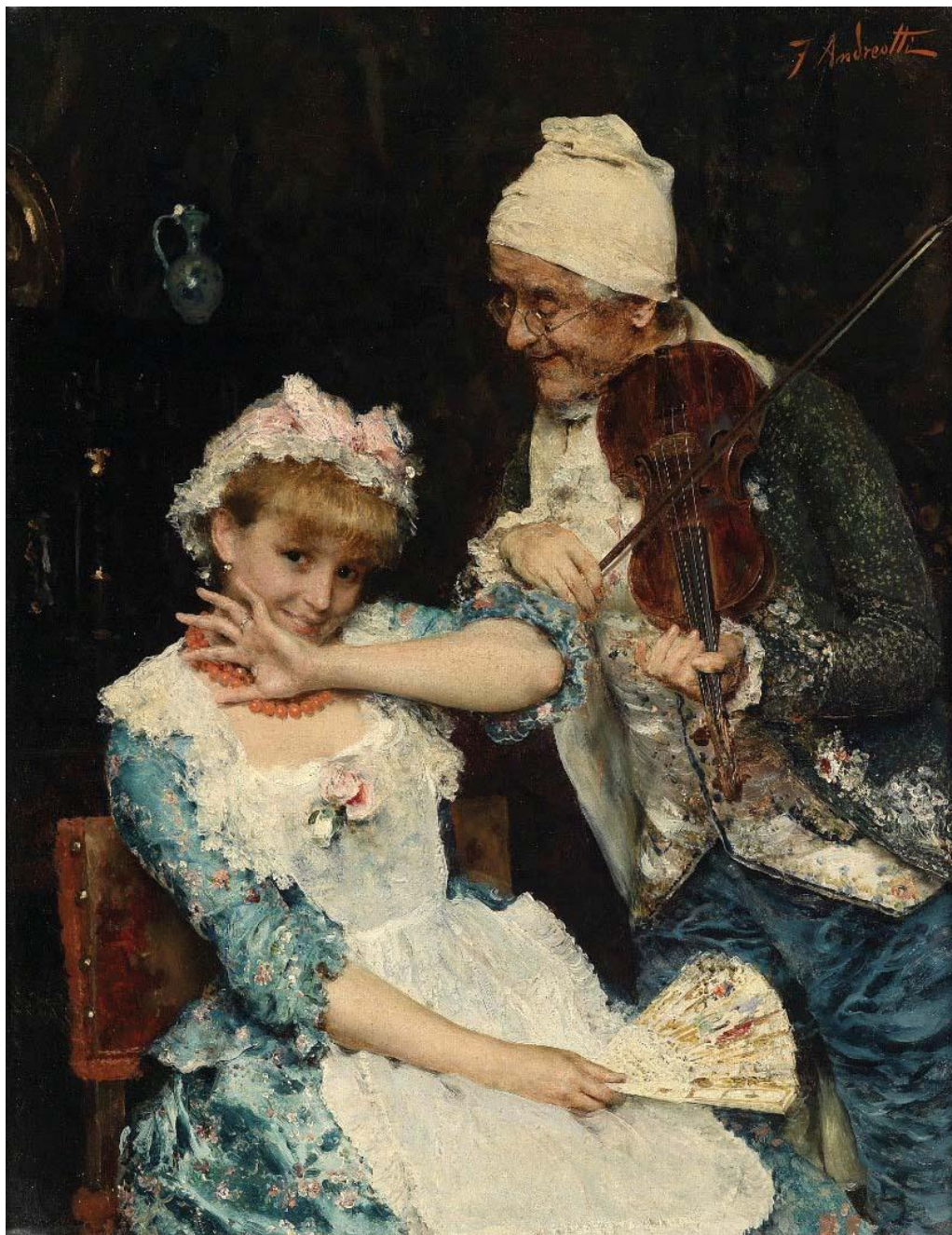
umeleckého diela, ktorá zostáva celkom vzdialená gýču; pozri *eklektizmus*; *graffiti*, *svätosulpicejské umenie*

-už nikdy sa nebudeme musieť hádať o vkuse a nevkuze, lebo hranice medzi gýčom, kultom a trashom už úplne zmizli; kedysi bývala čiara medzi gýčom a umením taká ostrá, že ste sa na nej mohli ľahko porezať; americký kritik umenia Clement Greenberg v tridsiatych rokoch vyhlásil za gýč všetko, čo nebola *avantgarda*: „gýč je mechanický a funguje podľa pevných pravidiel; gýč je skúsenosť z druhej ruky, predstieraný cit; gýč je symbol všetkého, čo je v dnešnej dobe v našom živote falošné“; kritik Karlheinz Deschner Longseller vo svojej knihe „Gýč, konvencia a umenie“ z roku 1957 (revidované 1980): „gýč je vždy nepravý, nepravdivý, vždy kváziumenie, ku ktorému máme všetci sklón; žiaľ, nie je len smiešny, ale aj mimoriadne nebezpečný, infekčný, epidemický, najmodernejšia droga sveta“; dnešné ťaženia proti gýču sú menej bojovné; dnes už si nikto netrúfa byť horlivým misionárom pravého umenia; umenie sa uchádza o svojich konzumentov na trhu a používa pritom tiež estetické senzácie, ako to robí gýč; zvláštne je, že gýč urobil kariéru aj v samotnom umení; už od *postmoderny* sa teší trvalej obľube tzv. *gýč-art* alebo práca *umelcov* s gýčom; aj samotný gýč sa stal predmetom estetickej vášne; čím je gýč gýčovejší, čím pravdivejšie pôsobí vo svojej lživosti, tým lepšie; gýč sa stal predmetom *zberateľských* vášní, ako cenený dokument kultúry všedného dňa; gýč sa stal predmetom učených textov, stal sa kultom; samozrejme všetky definície gýča zlyhávajú rovnako, ako všetky definície umenia; aj tak má väčšina ľudí neklamný cit pre gýč: madony ovenčené svetelnými girlandami, obligátne snežné gule, oddané porcelánové pudlíky, klasický ručiaci jeleň; možno už nevieme, čo je umenie, ale rozpoznať gýč nie je problém; anjelské tváre, do ružova sfarbené textílie a doplnky, zopäté ruky, všetko milé a farebné, spokojné a harmonické, idylická príroda, všetko hladké a detské, a sentimentalita, ktorá mieri rovno do srdca; to sú ingrediencie gýča; gýču sa vždy vytýkalo, že mu nejde o nič iné ako o „náladu“, že „láka“; v gýči je všetko podriadené efektu lákania, a keďže nič nevypchá rýchlejšie, ako nešikovné lákadlo, gýču nezostáva nič iné, ako hromadenie lákadiel, aby dosiahol želanú citovú reakciu, čiže dojatie; nakoniec všetko, čo sa demonštratívne obracia na cit človeka, je v podozrení, že ide o gýč; pestrosť farieb je charakteristickou črtou gýča; moderné umenie, avantgarda, pohŕda pestrosťou, hrou farieb, ktoré nie sú navzájom zladené; vo „veľkých“ dielach dominuje čierna, červená a biela, v architektúre a dizajne studený chróm, priesvitné sklo, hladký kov a drsný betón; moderna ako keby mala patologický strach z farieb, lebo gýč je farebný a čo je farebné, je (mohol by byť) gýč; to môže byť aj jedným z dôvodov dnešnej obľuby gýča: v ňom znovu získavame, čo nám moderna upierala: dráždenie, city, pestrosť a potešenie, ale predovšetkým pocitový svet detstva; gýč je výrazom túžby po stratenom raji spomienok; nezhodíte sa, keď sa prihlásite ku gýču *vianočných* trhov, pokiaľ pri tom žmurkáte po stratenom detstve; všetky prominentné kritiky gýča vychádzajú z jeho lživosti a z toho, že sa usiluje konkurovať umeniu, ktorému musí ísť o pravdu; kariéra gýča však začína až vtedy, keď sa umenie rozpustilo v zábavnom priemysle; emancipácia gýča je neskorou pomstou vkusu za trúfalosť *avantgardy*, ktorá tvrdila, že v umení nejde o zmyslové vnímanie, ale o *askézu* a *pravdu*, *obrazoborectvo* a *pôst* (pozri *čisté umenie*, *minimal art*); avšak platí, že je treba náležitý odstup, aby z nevkuzu človeka, čo si poplietol gýč s umením a sentimentalitu s estetickou skúsenosťou, mohlo vzniknúť niečo vkusné (trpaslík na trávniku proti mystifikátorovi -"znalcovi" vytvárajúcim zbierku záhradných trpaslíkov); termín pravý gýč je vlastne protimluv, lebo pojem pravosti protirečí pojmu gýč, ktorý je charakteristický predovšetkým masovou výrobou; gýč sa vyrába na bežiacom páse, masový produkt pre masový vkus; tam, kde umelci pracujú s jazykom gýča, nevzniká pravý gýč, ale gýč-art, a ten je vždy ironický, dá sa vnímať ako kritika gýča a ako umelecká hra sa objavuje v múzeách (*pop-art*, *dada* a ď.); osobitný vzťah jestvuje medzi gýčom a kultom; gýč svojou masovosťou môže nadobudnúť určitý kultový status; neznamená to však, že stačí byť gýčový a ste súčasne kultový, lebo kultové filmy, obrazy, knihy, kapely nemusia byť nutne gýčové; *kult* spočíva v tom, že sa predmet, dielo alebo osoba stane niečím veľmi ceneným, až jeho obľuba nadobudne podobu symbolicko- praktického rituálu, kolektívneho vzývania, ktoré má náboženský pôvod; každý kult potrebuje spoločenstvo, lenže umelecké dielo, už od renesancie osamostatnené, nechcelo byť predmetom kultového rituálu, ale panovačne vyžadovalo, aby sa vnímanie sústredilo len naňho; akúkoľvek kultovú prax zakazovalo: tanec, telesné pohyby, zažihanie sviec, kolektívne skandovanie, spev s hudbou, rituálnu konzumáciu jedla a nápojov, kolektívne dojatie (pozri *mystériá*); v kulte sa všetky estetické pocity vracajú k svojmu pôvodu, ale nemajú vzťah k vyššej moci (možno kultovať speváčku hviezdu, ale tým z nej neurobíme boha); kult si vyžaduje opakovanie toho istého v spoločenstve rovnako zmýšľajúcich; celebrowať kult znamená x razy sledovať určitý film, počúvať určitú pieseň; popri gýči môže byť kandidátom na kult aj *trash*, ktorý pracuje s tým posledným, čo môže *estetika* ponúknuť: s odpadom,

škaredosťou, s jačiacimi farbami, vreskom; trash hraničí s umením hnusu a *objekt-artom*, no bez ich provokatívnej vážnosti; môže sa stať kultom, lebo nevkus sa v ňom dostal do svojho najhlbšieho bodu, odkiaľ možno vystúpiť jedine vyššie; talk show amerických a európskych súkromných televízií nám vydáva napospas tragédie vzťahov všetkého druhu: duševné konflikty, psychodrámy a krajné existencie; niektoré z nich týchto show dosiahli status kultu, dovádzajú do dokonalosti gýč aj trash; tam, kde si rozvadené páry padajú okolo krku, stratené deti znovu nachádzajú svojich rodičov a mladiství delikventi sa kajúčne vracajú do lona spoločnosti, teda kde v závere „triumfuje“ pocit *harmónie*, tam čaká gýč a slzy; ale tam, kde televízna sudkyňa alebo sudca odsúdi škaredé a zlé, kde je v násilníckom manželovi odhalený pornograf a v žiarlivom tínedžerovi zákerné zviera, môže sa v autentickej podobe vyjaviť rozkoš nevkuasu (trash); kult sa z toho môže stať preto, lebo každý vie: všetko je lož; presne do tej miery, do akej sa „inscenuje“ pravosť, nastavuje taká show nenastaviteľné; do akej je skutočnosť neskutočná, sa tieto show dajú vychutnávať ako výraz pravého falošného vedomia; gýč a trash sa stávajú kultom, lebo sú naozaj mimo dobra a zla; pozri *vianočné dekorácie*

Geržová: Umberto Eco v knihe *Skeptikovia a tešitelia* uvádza, že termín gýč (nem. Das Kitsch) by mal pochádzať z 2.pol.19.st., keď americkí turisti chceli v Mníchove lacno kúpiť obrazy, a preto žiadali „sketch“; odtiaľ pochádza nemecký výraz pre hrubý umelecký *brak* určený kupcom dychtiacim po jednoduchých estetických zážitkoch; H.Broch charakterizuje gýč ako neduh hodnotového systému umenia, ako zlomyseľnosť všeobecnej falošnosti života; gýč sa podľa Brocha ani tak netýka umenia, ako skôr postoja a správania, lebo existuje Kitsch-Mensch, ktorý takú formu ľži potrebuje, aby sa v nej mohol nájsť; W.Killy stotožňuje gýč s najnápadnejšou podobou masovej konzumnej kultúry, ktorá možno ukája neuhasiteľnú potrebu ilúzie, ktorú v sebe človek má; historicky gýč súvisí s pojmom Wandschmuck, konzumným artiklom, ktorý sa ako dekorácia vešal na stenu; vzorom takejto dekorácie boli meštianske *salóny* neskorého 19.st., tzv. *Gute Stube*; história nevkuasu v dnešnom zmysle slova začína obrazmi J.B.Greuzeho z konca 18.st. (pozri *biedermeier*), ktoré boli viazané viac na literárny ako maliarsky obsah; na ich báze vzniká tradícia *banálnych, moralizujúcich, anekdotizujúcich* a sentimentálnych výjavov, ktorá sa spája so vzostupom meštianstva strednej a drobnej vrstvy vo Francúzsku druhého cisárstva a vo viktoriánskom Anglicku; technický pokrok a rozmach kapitálu umožnil založiť priemysel reprodukcií, masové šírenie obrazov všetkých druhov a veľkostí a potom rozvinúť obchod s kváziumením; trh žiadal predovšetkým reprodukcie malieb a tlače obrazov veľkých formátov, ktoré sa realizovali prostredníctvom *litografie, heliografie* a *chromografie* najmä v tlačiarňach vo Frankfurtu a Drážďanoch v období 1870-1920; druhý boom nastal v tejto oblasti v strednej Európe po roku 1914; ako určitý druh obrany voči krutosti každodennej vojnovnej reality vznikali obrazy s *exotickými* aj *sladkobôľnymi* a *patetickými* motívmi; týmito motívmi sa neskôr inšpirovala aj *ikonografia* fašistického a *socialistického realizmu* propagujúca heroizmus; okrem náboženských motívov boli v malomeštiackych rodinách 19.st. obľúbené krajinárske scény a najmä mravoučný *žáner*; v ňom sa estetická doktrína *akademizmu* spájala s požiadavkami *naratívnej* žánrovosti pointovanej často hrôzostrašnými efektmi; z Francúzska prichádza móda porcelánových *bibelotov*, ale aj náhrobkov detí s figúrami *anjelov strážcov, alegorických* okridlených postáv, najmä *géniov*, rozšírená v 2.pol.19.st.; k vyhľadávaným ozdobám patrili aj *litografie* svätých obrázkov, ktorými sa ešte v 20.-30.rokoch 20.st. tapetovali celé steny; po 1.svetovej vojne sa v strednej Európe rozšírili tzv. *jedálenské* obrazy s tematikou zátiší, kvetov a ovocia, obľúbené sa stali poľovnícke výjavy, romantické a divoké lesné zákutia v pozlátených *štukových* rámoch veľkých formátov; zvláštny rozmer získal v tomto čase obraz do spálne (tzv. *Handtuch Format*); v Belgicku a Nemecku v 2.pol.20.st. sa rozšírila móda maliarskych kópií starých majstrov (Leonardova *Posledná večera*, Kríž v horách od G.D.Friedricha, *Ecce Homo* od Q.Reniho, *Mater Dolorosa* od C.Dolciho); od nich sa odvíja masová produkcia litografických reprodukcii z okruhu nábožensky zameranej tvorby *prerafaelistov* a *Nazarénov*; témy ako Kristus na hore Olivetskej sa ďalej trivializovali a sentimentalizovali, aby sa priblížili jednoduchému vkusu drobných meštiakov; typickými črtami *trivializmu* sú stereotypnosť, štandardizácia prostredníctvom *emblematických* vzorov, redukcia tvaru na základné črty; príkladom je záhradný trpaslík, ktorého obľuba časovo prežila až do dneška, alebo kópie *Netertijti*, ktoré vznikli stereotypizáciou reprodukčných *matric*; v tejto súvislosti ožíva naliehavosť hnutia *Arts and Crafts*, najmä Johna Ruskina a Williama Morrisa, ktorí odmietali strojovú produkciu umeleckého priemyslu; špecifický je vzťah gýču a umeleckých *avantgárd*; C.Greenberg ich stavia proti sebe a tvrdí, že avantgarda je umením objavov a vynálezov, ktoré napodobňujú napodobňovanie, gýč je masovou kultúrou napodobňujúcou efekt napodobňovania; avantgarda objasňuje postupy vedúce k vytvoreniu diela a povyšuje ich na objekty svojho prejavu; gýč zatiaľ vysvetľuje reakcie, ktoré má vyvolať a za cieľ

si volí emóciu užívateľa diela; Umberto Eco sa však domnieva, že medzi avantgardou a gýčom jestvuje hlboký dialektický vzťah: avantgarda nielen vzniká ako reakcia na gýč, ale gýč sa obnovuje a darí sa mu vďaka tomu, že neustále ťaží z objavov avantgardy; v modernej industriálnej spoločnosti sa rýchlo striedajú štandardné výrobky; reklamný priemysel sa usiluje zaistiť predajnosť tým, že vsugeruje výrobku stelesnenie civilizačného snu a pocitu šťastia; tieto prostriedky využívané reklamou si privlastnil *pop-art*, *hyperrealizmus* a ťaží z nich celá *postmoderna*; tak sa v súčasnom umení vkus a nevkus stali veľmi labilnými kategóriami, ktoré prechádzajú tromi úrovňami kultúry: high (vysokou), middle (strednou) a low (nízkou); ich škála je tak bohatá a vzájomné odkazy sú tak komplikované, že je veľmi zložité rozlíšiť kultúru rýchleho konzumu (gýč) a kultúru popularizačnú (*gýč-art*); z tejto máteže vyrastá tvorba viacerých predstaviteľov súčasného umenia, ktorí si privlastňujú rétoriku gýča, ale často aj sexuálne klíše typické pre gýč, často až na hranici perverznosti; A. Moles sa domnieva, že jestvujú dva druhy gýča; prvým typom sú predmety, ktoré sú vedome koncipované ako gýč (suveníry, *devocionálne*, darčekový artikel apod.); druhým typom sú predmety, ktoré majú určitý symptóm gýču, ale majú slúžiť potrebám každodenného života (firemný darček v podobe zapalovača - lampy - mikroskopu apod.); gýč sa nedá bezpečne identifikovať podľa tvaru alebo príslušnosti k nejakému predmetu; avšak platí, že gýč je previazaný so vzťahom človeka k danému predmetu, alebo spojený so spoločnosťou, kde vzniká (pozri *Mickey Mouse*)

F. Andreotti: Hudobník (19.-20.st.)

Ján Cífra: 1. máj v Petržalke (1957)

Set šachových figúr

tzv. **gýč-art** - *výtvarné umenie* v období *postmoderny* 20.st. ktoré vedome a cielene využíva *gýč* ako výtvarný prostriedok; s takýmto spôsobom využíva *gýč pop-art*, *hyperrealizmus* a ďalšie smery; neostrú hranicu s *gýčom* môže mať aj *naívné umenie*; *gýč-art* je vždy ironický a je kritikou *gýča*; pozri *J. Koons*

gýč náboženský - pozri *svätosulpicejské umenie*

Gyges/Gyes - v *gréckej mytológii* podľa jednej verzie jeden z troch *Hekatoncheiroidov*; pozri *Briareos* a *Kottos*; *teogonia*

Gýgjar - v *severskej mytológii* *Jötnar* ženského rodu; pozri *Hrod*, *Jord*, *Sinmara*

gymkhána - staroveké jazdecké hry v *Perzii*

gymnasion - z gréc. *gymnos* – „nahý“; starogrécke cvičisko pre chlapcov, mladíkov, obkolesené *kolonádou*, neskoršie s príslušenstvom miestnosťami pre telovýchovné potreby (kúpele, *palestra*); zariadenie najprv iba pre telesnú (*stadion*), neskoršie aj duševnú výchovu gréckej mládeže; pozri *apodytérion*, *kalokagatia*; *antické hry*, *pentatlon*, *palé*; *grécka architektúra*

gymnosophisti - gréc. *γυμνοσοφισταί*/gymnosophistai – „nahí filozofi alebo nahí mudrci“; antickí indickí filozofi, ktorí vnímali *askézu* tak, že jedlo a oblečenie škodí čistote myslenia; pomenovanie *gymnosophisti* používané tiež pre nahých etiópskych kňazov; termín bol používaný *Plutarchom* v 1.st., keď opisoval stretnutie *Alexandra Veľkého* s desiatimi *gymnosophists* blízko brehu *Indus*, ktorí robili *Macedónčanom* veľké problémy; diskutoval s nimi a napokon uznal presilu ich argumentov a prepustil ich s darmi; pozri *filozofia*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Gymnosophists>

J.-B. de Champaigne: Alexander Veľký prijíma správu o smrti seba upálením indického gymnosofistu Calanusa (1672)

gynaikeion - ženská *galéria* v ranokresťanskom chráme typická pre byzantskú architektúru; pozri *grécka architektúra*; porovnaj *esrat naschim*; pozri *žena*

gypsum – sadrovec

Gyurkovits František - (†1968); slovensko-maďarský maliar a pedagóg; narodený v Budapešti, zomrel v Lučenci, výtvarné umenie vyštudoval na umeleckopriemyselnej škole v Budapešti a u prof. Ballu; v rokoch 1902-1904 študoval umenie v Paríži a následne v Mníchove; od roku 1913 pôsobil v Lučenci, kde mal aj súkromnú školu maľovania; venoval sa figurálnej maľbe a krajinomaľbe s bohatou exponovanou farebnosťou; jeho žiakom bol Július Szabó; pozri *slovenskí maliari*

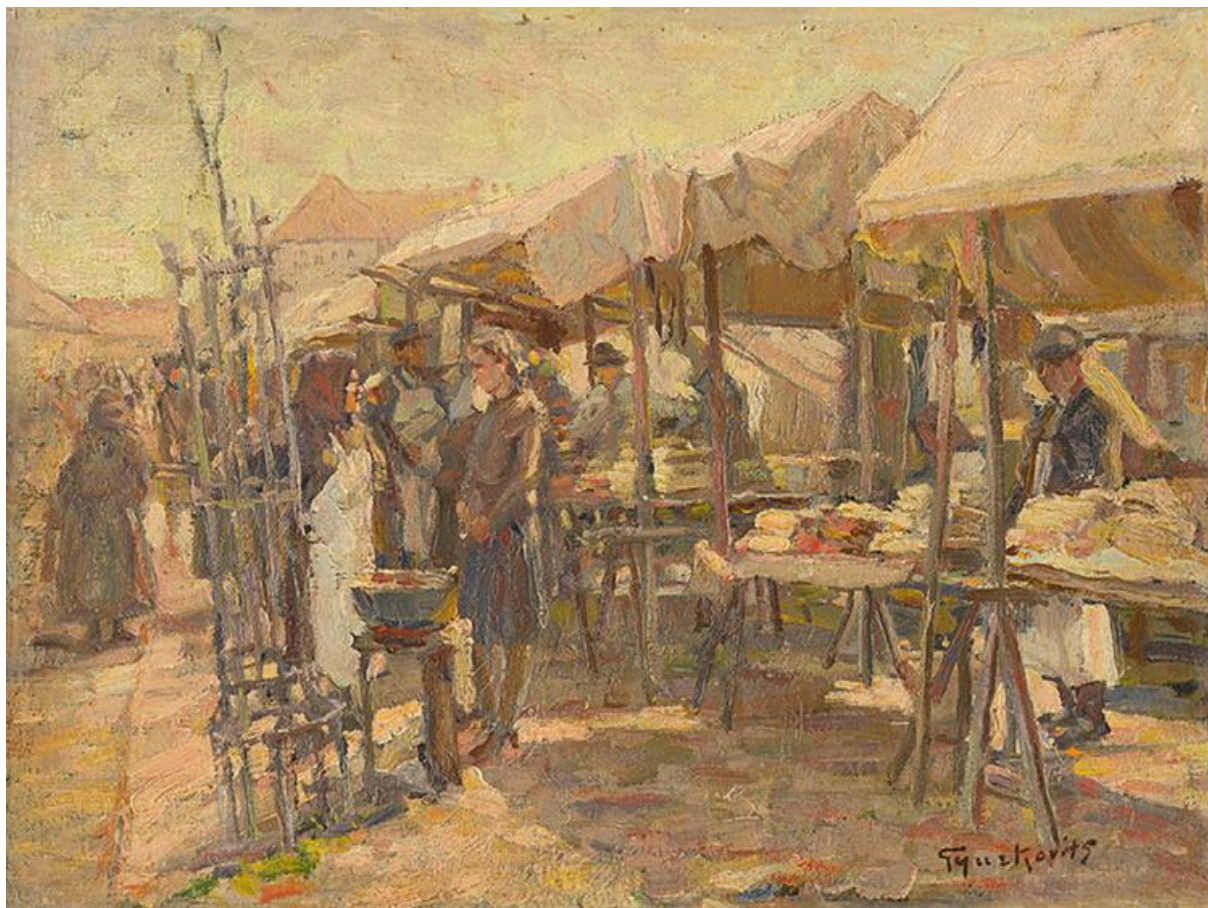
<http://www.webumenia.sk/autor/3441> (prehľad diel)

http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.O_2715 (prehľad diel)

https://www.google.sk/search?q=Gyurkovits+Franti%C5%A1ek&espv=2&biw=1853&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCsQsARqFQoTCK_LvNjKmckCFcXsFAodjHQE6A

F. Gyurkovits: Autoportrét

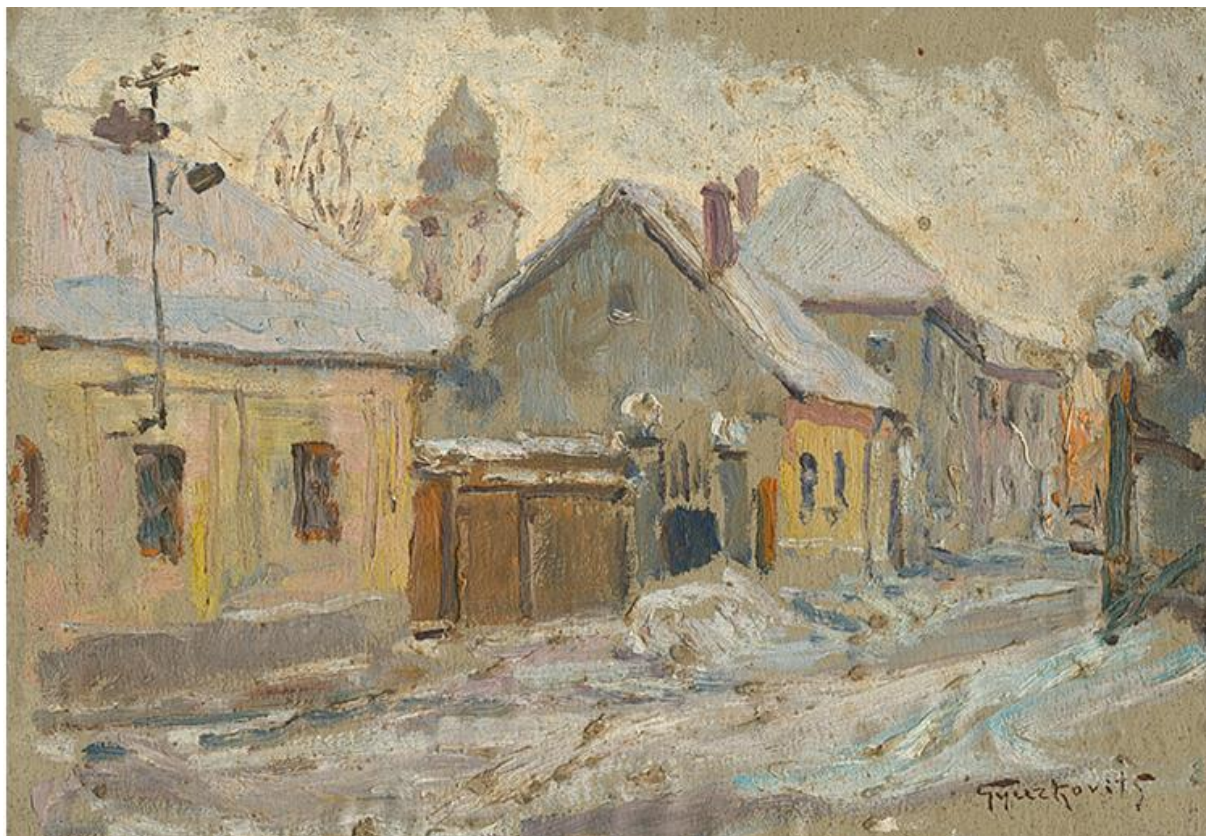
F. Gyurkovits: Trh v Lučenci (1935)

F. Gyurkovits: Lučenec v zime (1936)

F. Gyurkovits: Zimný motív z Lučenca (okolo 1950)

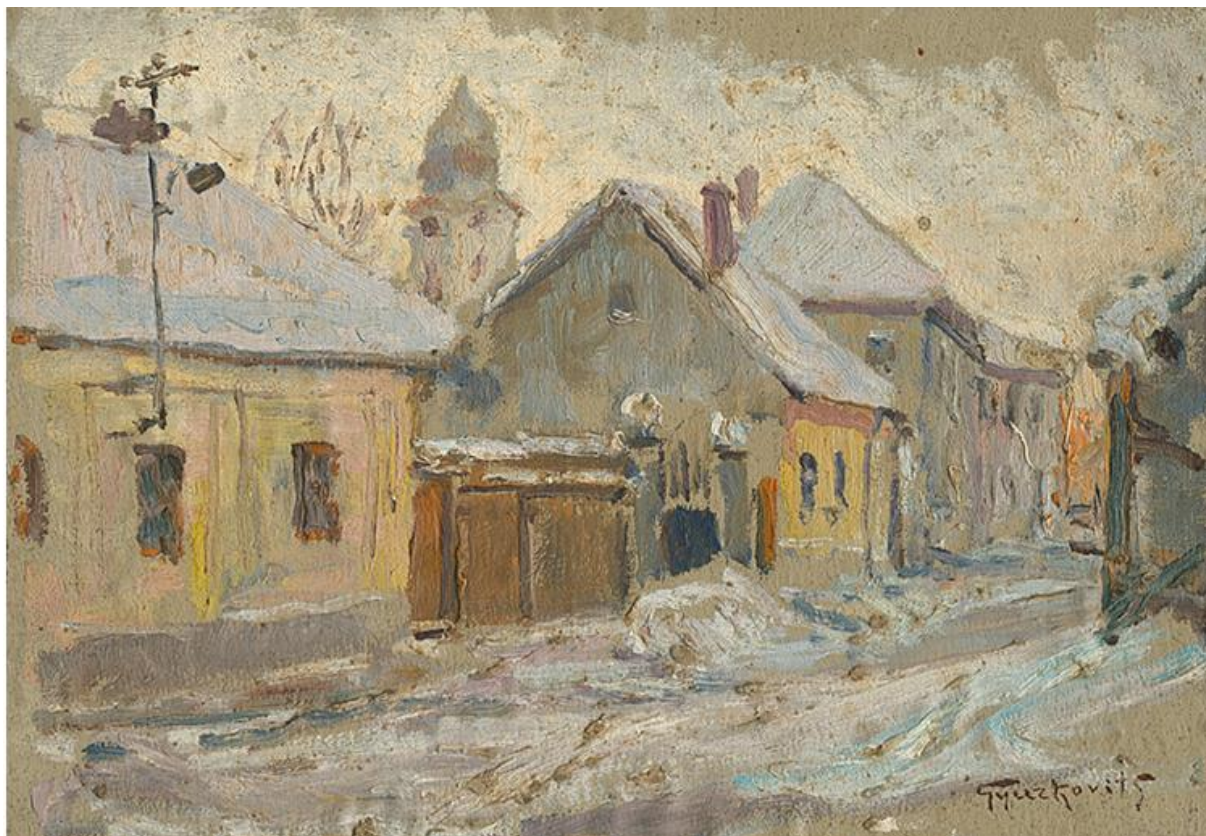
F. Gyurkovits: Zima v Lučenci (1950)

F. Gyurkovits: Opatová pri Lučenci v zime (1934)

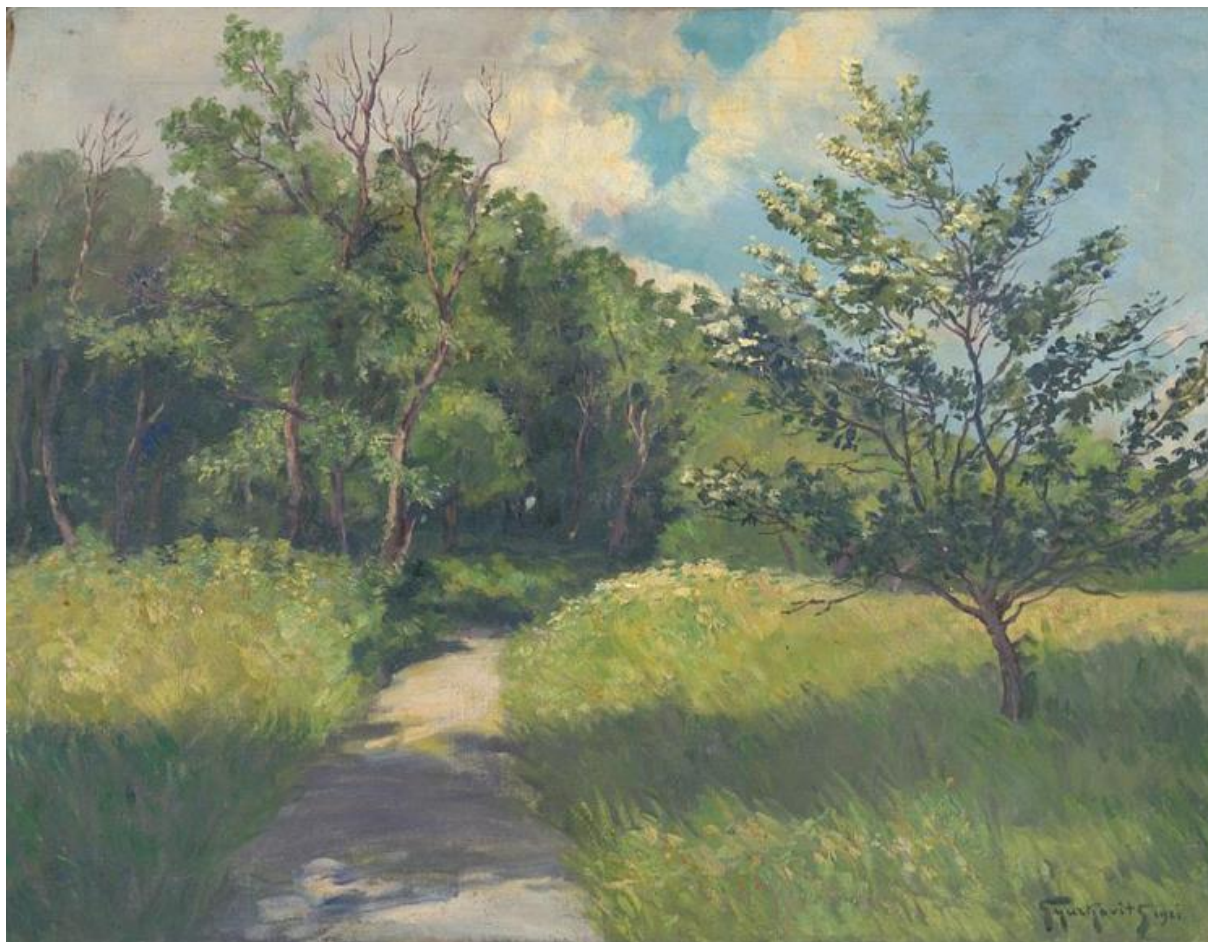
F. Gyurkovits: Lesný interiér (1920-1930)

F. Gyurkovits: Zima v Lučenci (1950)

F. Gyurkovits: Dvor (1950)

F. Gyurkovits: Krajina v slnečnom svetle (1921)

F. Gyurkovits: Jarmok (1936)

F. Gyurkovits: Čítajúce dievča (1917)

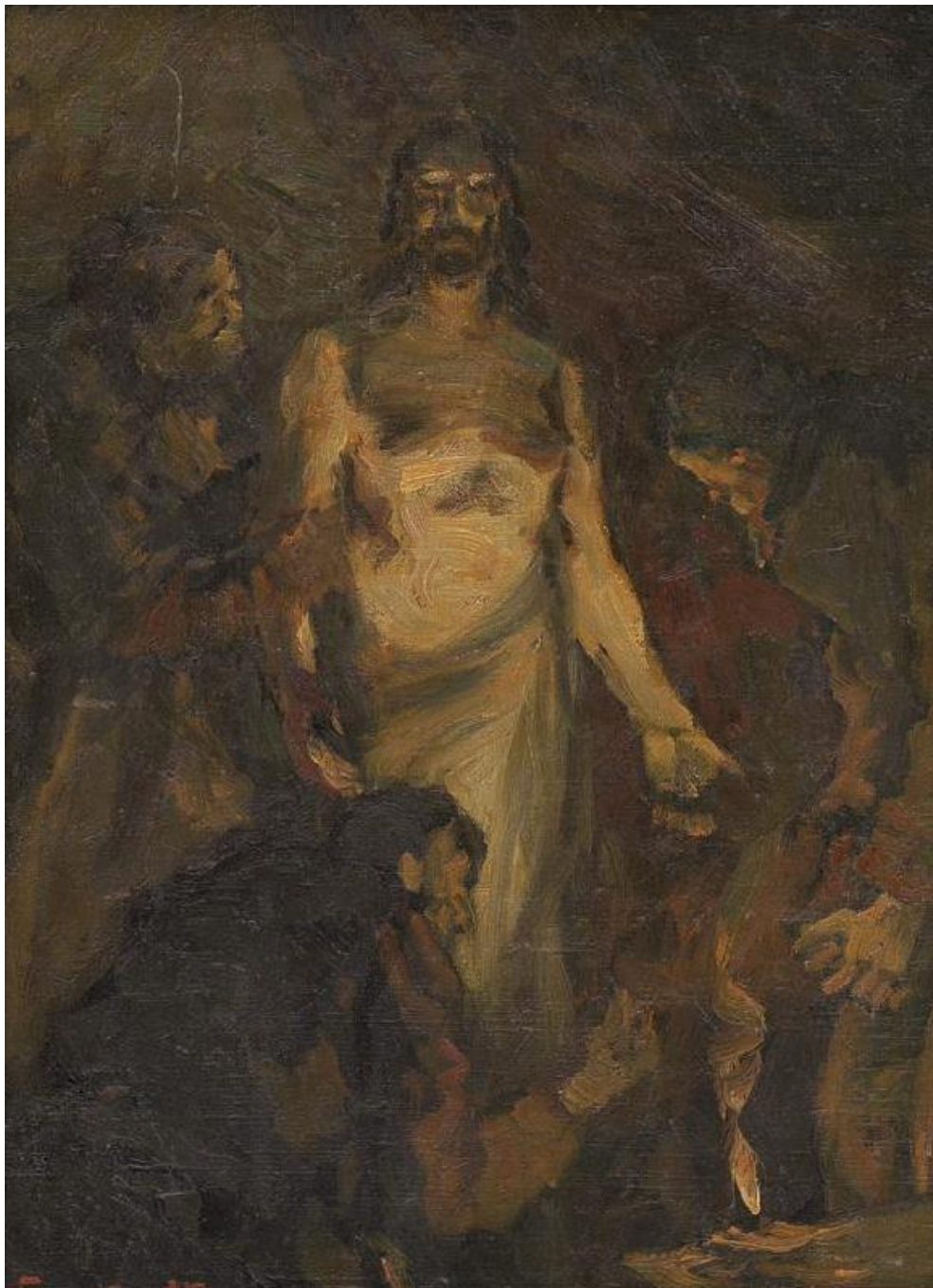
F. Gyurkovits: Štúdia dievčaťa v bielom čepci (1913)

F. Gyurkovits: Detvanec (1920-1940)

F. Gyurkovits: Portrét muža (1919)

F. Gyurkovits: Kristus sa zjavuje apoštolom (okolo 1950)

F. Gyurkovits: V krčme (1919)

F. Gyurkovits: Topole (akvarel, 1930)

F. Gyurkovits: Na puste (1910)